

VALLOMÁS

Azok az előadás- és vitadélutánok, amelyeket a „Nyugat” baráti köre újabban rendszeresített és ahol a betű és gondolat professzionistái mellett maguk a festők-szobrászok is meg-megszólalnak oly célból, hogy korunk művészetét helyesen megvilágítva kapjuk, adta meg nekem azt a gondolatot, hogy akkor, amikor az Ernst-Múzeumban most lefolyt kollektív kiállításom bemutatam, azt a Magyar Művészetben is ismertessem.

Mindenekelőtt hangsúlyoznom kell, hogy nem munkáim magyarázásáról van szó, melyet jobbaknak és főképpen illetékesebbeknek tartok fenn, hanem csupán arról, hogy képeim keletkezése körülményeit elmondjam. Úgy gondolom, hogy én, ki átéltem és élem egy autodidakta minden örömét és gyötrelmét, valamelyes joggal teszem ezt.

Stíluszavar van Európa-szerte, úgy az élet, mint a művészet vonalán mindenütt. Mi festők pedig, akik embertársaink vizuális élményeit foglaljuk rendszerbe, ami a mindenkori izlést alakítja ki, rajta kell legyünk azon, hogy ez a tisztulási folyamat ne légüres térben történjék, hanem minél szélesebb körben találjon megértésre. Sajnos, nagyjában úgyis az a helyzet, hogy az aktuális, azaz mai szellemben gondolkodó és működő festők néhány, az izlés magasabb fokán álló embernek dolgoznak, ami ma már nem tartható fönn sok oknál fogva. Legfőképpen azért nem tartható fenn, mert nálunk a kultúr-demokracia megelőzte a politikai demokraciát.

Ezelőtt 10 évvel, mikor pályám legelőjén a különböző izmusoknak való-

ságos bővedje volt Európa-szerte, mi volt nálunk akkor a valóságos tradicionális elem? — *Nagybánya! Ez volt a magyar piktúra hőskora.* Akkor 1920-at irtunk, a Szinyei Merse Pál-társaság megalakulásának ideje, Nagybánya beteljesülése. Pompás és nagy-szerű, kiérett piktúra! 26—27 éves fejjel, négyéves háborús multtal újra bekapcsolódva az életbe indultam akkor el, senkivel sem tartva semmiféle kapcsolatot, még kiállításokba sem igen jártam. Ma tisztán látom, hogy ez a légüres térben való tapogatódzás jó volt arra, hogy minden „kész” helyről jött befolyástól mentesen egy autodidakta kegyetlen nagy önfegyelme alapján, szigorú analitikus stúdiumokat végezzek. Ebből az időből való 1921-es önarcképem.

Az objektív, tárgyilagos értelemben vett forma érdekelt akkor, színekkel nem foglalkoztam. Akkor a Fónagy Béla által vezetett „Belvedere” kiállítóhelyiség hozta sűrű egymásutánban a jó és kevésbé jó, de többé-kevésbé párisi import-modernizmust, sokszor a legjobb erővel képviselve. Felkészültségem akkor még kevés volt ahhoz, hogy lássam: az érdes, szögletes valóságok úgy viszonylanak a kerek, sima hazugságokhoz, mint az etikai alapon álló hit a babonához. Megszületett nálunk is a párisi avant garde romantizizmusa is, sőt már az „ötlet-piktúra” is itt van, mely nem a piktúra sajátos lehetőségeiből indul ki, hanem lehetőségeket vél kreálni. A legtéljesebb kaosz volt, van ma is, de ma már határozottan lehet látni piktúránk vonalát: Nagybánya, mint az egyetlen magyar tradicionális elem a piktúrában a szferikus festőiséget adta,

ABA-NOVÁK VILMOS: CEFALÙ. *Tempera*
Dr. Preisich Kornél úr tulajdona

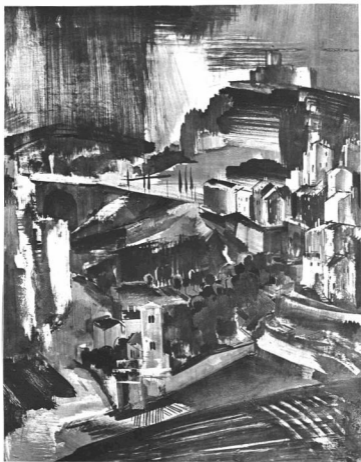
ABA-NOVÁK VILMOS: PERUGIA
Máriovics Márton úr tulajdona

ABA-NOVÁK VILMOS: SICILIAI VÁROS
Rudas Jenő úr tulajdona

ABA-NOVÁK VILMOS: VITERBO
Vágfalvi Quittner Marcel úr tulajdona

ABA-NOVÁK VILMOS: ABRUZZÓI VIDÉK
Maróti Géza és tulajdona

ABA-NOVÁK VILMOS: TENGERPARTI VÁROS. Tempera

ABA-NOVÁK VILMOS: SAN VITO

ABA-NOVÁK VILMOS: UMBRIAI VÁROS

ABA-NOVÁK VILMOS: CITTÀ VECCHIA
Varga Ernő úr tulajdona

ABA-NOVÁK VILMOS: ÖNARCKÉP

a mai generációk a felületi festőiséget keresik. A tárgyi forma helyett, melyet a fény tett láthatóvá s így a fény által érzékeltettek is a festők, a képforma kezd mint igény fellépni és követeli jogait. E mögött az is van, hogy vizuális fogalmaink a geometriai térformákra, mint sémákra, mintegy közös nevezőjére kerültek. Ma már új képszemléletről lehet beszélni, mely valóságos gyűjtőfogalma a sok-sok izmus által kitermelt kétségtelen atomeredményeknek, ezeket azonban

szintetikus egészé kreálva óhajtunk és csinálunk több-kevesebb eredménnyel.

Az új idők új piktúrája eleinte általában csak motívumokat mutatott be, témához nem igen nyúlt. Kis apró festői élményekkel foglalkozott, sokszor egész az öncélú képletig. Ez az új stílus keresése volt, mely ma sem fejeződött még be. De mégis, ma már nemcsak jelenségek, de komoly eredmények is vannak ezen a téren: a téma ismét kezd jogaiba lépni. Ami-

kor a ma festőjének már témái vannak, úgy újabb probléma elé került. Mondanivalói vannak, mely mondani-
valók, mint komplexum egyrészt emberi motívumokból, másrészt festői motívumokból tevődnek össze. Az új probléma kézenfekvő: a kép léptéke, azaz a festő mondani-
valója álljon egyenes arányban a képfelület nagyságával, annak minden lehetséges dinamikájával.

Akkor, amikor az atelier-piktúra odafejldött, hogy a lépték döntően fontos tényező, már közel járnak a freskópiktúra igényeihez. Kimondom, ahogy gondolom: *a jövő piktúrája a fal*. Ennek nemcsak szellemi okai vannak. Általában egy-egy jelenség soha-
sem áll elszigetelten, s így, ha a piktúra lehetőségeit gazdasági szemszög-
ből nézzük, ugyanarra az eredményre jutunk: a képzőművészeti kultúrát az a polgári osztály, mely évtizedeken át csaknem kizárólagosan azt fentartotta, ma ezt felvenni gazdasági okokból ki-
folyólag képtelen.

Így adódik az egyetlen lehetőség festőknek, szobrászoknak: közületek-
nek kell majd dolgozniok végső és praktikus ponton: a fal. És valóban
többben vagyunk már, akik a freskó anyagával dolgozunk temperával mű-
márványfelületen (akár csak a pompeji festők Krisztus idejében). Ez min-
denesetre sokoldalúbb és keményebb felkészültséget igényel, mint a szabad,
teljesen kötetlen atelier-piktúra.

Azt hiszem, nem lesz érdektelen, ha elmondom azt, hogy mi volt az a közvetlen lökés, mely engem ezidő-
szerint a temperafestésre készítetett azonfelül, hogy már régen élt bennem egy rigorózus igény mesterségem-
mel szemben, melyet az atelier-olaj-
piktúra kielégíteni sohasem tudott.

Rómában 1929-ben egy nagyméretű vásznat vettem kezelésbe. Egy tratteria (kocsmá) jelenet ez, amelyhez ké-

szült négy naturstudiumot a most lezaj-
lott kiállításon bemutattam. Ennek a nagy képnek mérete 320×260. Ez is a nagyméretű képek sorsára jutott, a színek összerokadtak, ma is befeje-
zetlen. Ennek messzemenő okai voltak, és itt általánosítani vagyok bátor, mikor mondom, hogy míg a festő a vázlatán, mely általában egy méter-
négyzetnél kisebb, teljes, azaz tubus-
színeket használhat és használ is, és azok egy bizonyos megfelelő dinami-
kát jelentenek, ugyanezek a tubus-
teljes-színek egy nagyobb felületen ugyancsak akkora dinamikát képesek kifejezni, mint a kisméretű vázlaton. Ennélfogva a felület dinamikája fordított arányba kerül a színek dinami-
kájával. Ez a megállapításom, amely-
hez háromhónapi erős és meddő munka árán jutottam el, készítetett arra a meg-
oldási módra, hogy tónusértékelésben a lehető legprecízebben szürke-szín
valeur-lépcsőkkel laboráljak, megfelelő helyeken, a kép fókuszain, intenzív színelemeket olvassak az egységes-
ségbe. Ezzel gondoltam elérni azt, hogy a felület dinamikája egyenes arányba kerüljön a színek dinamiká-
jával.

A lezajlott kiállításom ezt illus-
trálja, ha nem is önmagáért, mert absztrakt elem, mint szerkezeti elem él és van, de közvetlen nem látjuk, azon-
ban enélkül összetett szervezet el nem képzelhető.

Ma 1931-et írunk. Én nem hiszem, hogy ez az önanalitikus vallomásem a „sofőr századunkban“ általánosabb ér-
deklődést válthatna ki, de mégis feltehető, hogy az újabb, utánunk jövő festőgeneráció erős öntusáját lehetséges módon segíti újabb eredmények felé, mert hát sem a történelemben, sem a művészetben senki sem mondja ki az utolsó szót — staféták vagyunk mindnyájan.

Budapest, 1931. március.

ABA-NOVÁK VILMOS